

Ліщенко І. Б.

старший викладач кафедри сучасних мов, доцент НУК, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), iryna.korchagina@gmail.com

Макєєва І. Б.

старший викладач кафедри сучасних мов, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), 1962makeeva@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПРИ
ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У НАЦІОНАЛЬНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА
МАКАРОВА**

В статті викладений досвід та особливості роботи щодо адаптації іноземних студентів, які навчаються в Національному університеті кораблебудування. Основна увага приділена соціально-педагогічній та соціокультурній адаптації. Визначені певні проблеми, пов'язані з адаптацією іноземців в умовах українського суспільства та вивченням української мови.

Ключові слова: іноземні студенти, адаптація, українська мова, навчальний процес.

Постановка проблеми. Інтегрування України у світову освітню спільноту сприяє більшій відкритості країни для політичних, економічних, культурних відносин з різними іноземними країнами. В теперішній час наші фахівці виїжджають до іноземних країн не тільки для обміну досвідом, підвищення кваліфікації, здобуття освіти в зарубіжних навчальних закладах та дослідницьких наукових центрах, щоб оволодіти технологіями адаптації вітчизняної науки та культури до глобальних економічних й соціальних моделей, але й приймає в себе іноземних громадян з цією ж метою [1].

Проблема адаптації іноземних студентів до умов вивчення української мови в Національному університеті кораблебудування є однією з актуальних проблем, яку доводиться вирішувати викладачам, як підготовчого відділення, так й викладачам 1-4 курсів не тільки при викладанні мовних, але й спеціальних дисциплін.

Адаптація до освітнього середовища є однією з форм навчального процесу при вивченні української мови, як іноземної та має ті ж компоненти, що й будь-який інший адаптивний процес. Адаптація студентів-іноземців – це багатофакторний процес входження, розвитку та становлення особистості студента-іноземця в освітньому просторі. Адаптація іноземного студента є складним, динамічним, багаторівневим процесом перебудови вже сформованого комплексу наявних навичок, умінь та звичок відповідно до нових для нього умов.

Соціально-педагогічна адаптація студентів уявляє собою багатоступеневий процес включення колишніх іноземних школярів в нову педагогічну систему та й в нову систему життєдіяльності, пов'язану з прийняттям нових ролей, які відображають різні сторони процесу навчання.

Система освіти іноземних громадян була сформована в середині минулого сторіччя та на той час відповідала певним вимогам того часу. На теперішній час в Україні чітко не визначена новітня система управління навчанням іноземних громадян у вищих навчальних закладах. У кожному університеті вона здійснюється на підставах, які сформульовані з урахуванням особливостей цього ЗВО. На теперішній день є актуальним формування новітнього підходу до мовної підготовки іноземців перед вступом в університет метою надання нового поштовху в ефективному опануванні українською мовою. Одним з важливих чинників підготовки іноземних громадян є їх соціокультурна адаптація. Тому метою цієї статті є аналіз цього процесу при підготовці студентів-іноземців, проблем, протиріч, напрямків покращення їх навчання в Україні.

Соціокультурна адаптація є складним багатоплановим процесом взаємодії особистості з новою соціокультурним середовищем, в ході якого іноземні студенти долають різного роду психологічні, соціальні, моральні, релігійні бар'єри, опановують нові види діяльності та форми поведінки.

Адаптація іноземних громадян до нових умов при вступі до Національного університету кораблебудування є основоположним фактором, що визначає в більшості випадків ефективність освітнього процесу в цілому.

На сьогоднішній день простежується певна тенденція збільшення числа іноземних студентів, особливо з країн ближнього зарубіжжя та Азії. Досягнення зазначеної кількості іноземних студентів буде доказом підвищення міжнародної конкурентоспроможності української освіти та стане критерієм його високої якості, а також дозволить Україні стати одним з лідерів в області експорту освітніх послуг.

Іноземні студенти є невід'ємною частиною сучасної системи освіти нашої держави. Присутність іноземних студентів в нашому університеті демонструє затребуваність кораблебудівної освіти, підвищує її рейтинг, а також сприяє включенню України до міжнародного освітнього простору.

Іноземні студенти різних країн представляють різні етнічні групи, в зв'язку з цим спостерігається великі відмінності в культурному, релігійному та мовному відносінах. Викладачам доводиться працювати зі студентами різних конфесій, релігійних світоглядів, культурного виховання, різних рівнів підготовки та вікових категорій – все це значно ускладнює роботу викладача [2].

З перших днів перебування в університеті іноземні студенти знаходяться в незвичній для них соціокультурному, мовному та національному середовищі, в якому їм належить адаптуватися в найкоротші терміни. На підготовчому відділенні студенти навчаються на протязі року, тому звичайно велика скрута в соціальній адаптації студентів-іноземців, пов'язана з вивченням абсолютно нової для них мови, будь то українська, російська чи інша мова. Всі ці фактори

сприяють виникненню труднощів адаптації іноземних студентів та значно знижують якість навчання.

Абсолютна більшість іноземних студентів після приїзду в Україну стикається з безліччю труднощів як фізіологічного (звикання до клімату, кухні), так й соціально-психологічного характеру (пристосування до побутових умов, нормам поведінки та вимогам навчального процесу).

В основному контингент іноземних студентів складається з громадян КНР, В'єтнаму, Ірану, Туреччини, Туркменістану. Вони, як правило, не володіють іноземною мовою – англійською або іншою, крім рідної. Це додає складностей при спілкуванні, особливо на початковому періоді навчання та збільшує навантаження на викладача.

Відмінності в національній та українській освітніх системах можуть викликати у іноземного студента розгубленість, дискомфорт, а як наслідок – небажання навчатися. Важливим завданням на початковому етапі стає побудова взаємин всередині колективу: з одногрупниками та викладачем.

Викладач української мови повинен враховувати національний, психологічний та культурний рівень студентів, повинен бути знайомий з їх культурою та національними особливостями. Все це дозволить побудувати максимально сприятливі взаємини й тим самим домогтися кращих результатів у навчанні [3].

Існує певна проблема адаптації іноземних студентів до процесу навчання в Національному університеті кораблебудування, яка супроводжується розвитком стресу та негативних відчуттів на тлі великого навчального навантаження та яка, як правило, не відповідає очікуванням іноземних студентів. Деякі студенти не готові до таких навантажень.

Досвід показує, що здібності до навчання у студентів з різних країн також різні. Студенти з КНР та В'єтнаму в основному вміють вчитися набагато краще студентів з інших країн. Студенти вміють виділяти головну думку з тексту, вести конспект опорних слів, вміють працювати самостійно. Студенти з Ірану та Туреччини, які володіють мінімум однією іноземною мовою, досить швидко

опановують іноземною мовою, легше сприймають на слух іншомовну інформацію. Такі студенти старанні, вміють працювати самостійно, що позитивно впливає на результати їх навчання. Ці студенти швидше адаптуються до умов нашої країни, міста, університету, гуртожитку, легко знаходять спільну мову з українськими громадянами, швидко знаходять друзів. У міжетнічному взаємодії з іншими людьми студенти стають більш впевненими в собі, проявляють самостійність, прагнуть до домінування в міжособистісних відносинах, проявляється прагнення до незалежності суджень, наполегливість у відстоюванні власної точки зору. Основними мотивами їх поведінки в цьому випадку стають збереження ними власної гідності та відстоювання національних інтересів.

Іранські та турецькі студенти не люблять монотонної, одноманітної роботи та схильні будувати свою роботу на відволікання та віддають перевагу спілкуванню. Вони сприймають викладача як людину, яка вступає з ними в комунікацію та цікавий як носій нової не опанованої інформації.

Забезпечення психологічної готовності до навчання в умовах нової соціально-культурного середовища передбачає також адаптацію до нових форм організації навчального процесу, прийнятого в Україні. Стрес можуть викликати й незвичайні форми та методи організації навчального процесу. Так, у багатьох країнах прийнята 10-бальна система оцінки знань. Студенти, які отримують звичні нам оцінки, зазнають труднощів у визначенні рівня власних знань та пред'являють претензії викладачам. Крім того, студенти, що звикли до тестової форми контролю знань, часто не готові сприймати контрольні роботи та усні іспити.

Все це викликає необхідність створення програми психолого-педагогічного супроводу процесу адаптації іноземних студентів, що включає сукупність соціально-психологічних та педагогічних впливів, заснованих на єдності з яких складається наукового, прикладного, практичного та організаційного аспектів.

У Національному університеті кораблебудування створені всі умови для успішної соціально-педагогічної адаптації іноземних студентів.

Досвіт нашого університету показує, що досягнення соціальної, психологічної та педагогічної інтеграції в нове середовище, а також опанування професійними компетенціями іноземними студентами повинно проходити в нерозривному контакті з їх власною культурою та цінностями.

У нашому університеті викладачі надають велику допомогу студентам в адаптації, у вирішенні їхніх побутових проблем, підтримують їх у навчанні, підтримують психологічно. Тому відсоток адаптованості іноземних студентів до соціальних умов досить великий.

Таким чином, можна вважати, що соціально-педагогічна діяльність по супроводу процесу адаптації іноземних студентів є складним, психофізіологічним та соціально-педагогічним явищем, що охоплює весь освітній процес.

Література

1. Кононова Т. О. Аналіз проблеми професійної підготовки іноземних студентів у ВНЗ України. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2013. № 38-39. С. 252–258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2013_38-39_40 (дата звернення: 4.09.2020).

2. Петрук В. А. Проблеми довузівської підготовки студентів-іноземців до навчання у вищих технічних навчальних закладах. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. Вип. 34. С. 198–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_34_43 (дата звернення: 4.09.2020).

3. Довгодько Т. І., Зелінський М. Ю. Необхідність критичного мислення в контексті нової освітньої парадигми. *Науково-методичні проблеми мовної підготовки іноземних громадян: XII Міжнар. наук.-практ. конф., 17 квітня 2019 р.:* тези доп. Київ: НАУ, 2019. С. 34. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/39688/1/%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%84%d>

0%b5%d1%80%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%8f%20%d0%9d%d0%90%
d0%a3%202019.pdf (дата звернення: 4.09.2020).

***Lishcienko I. B.**, Senior Lecturer of the Department of Modern Languages, Associate Professor NUS, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), iryna.korchagina@gmail.com*

***Makieieva I. B.**, Senior Lecturer of the Department of Modern Languages, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), 1962makeeva@gmail.com*

Features of adaptation of foreign students in the study of the Ukrainian language at the National University of Shipbuilding named after Admiral Makarov

The article describes the experience and peculiarities of the adaptation process on foreign students which is studying at the National University of Shipbuilding. Emphasis is placed on socio-pedagogical and socio-cultural adaptation. There are certain problems related to the adaptation of foreigners in the context of Ukrainian society and the tuition process of Ukrainian language as foreign one.

***Keywords:** foreign students, adaptation, Ukrainian language, educational process.*